

II RIIGIKOGU

4. istungjärk. **Protokoll nr. 99 (2).** 1924 a.

II Riigikogu koosolek 2. mail 1924 a.
kell 5 p. l.

Kokku on tulnud 79 Riigikogu liiget.
Walitsuse looshis: kohtuminister **R. Gabrel**, teedeminister **K. Kark**, siseminister **Th. Rõuk**.

P ä e w a k o r d :

1. Statistika nõukogu liigete walimine.
2. Eesti-Soome wahel tsiwiilprotsessi asjus sõlmitud kokkuleppe kinnitamise seadus — üldkommissjoni ettepanek.

Üldkommissjoni aruandja **J. Jaakson**.

3. Eesti-Rootsi wahel tsiwiilprotsessi asjus sõlmitud kokkuleppe kinnitamise seadus — üldkommissjoni ettepanek.

Üldkommissjoni aruandja **J. Jaakson**.

4. Kohtukäskjalgade taks — üldkommissjoni ettepanek.

Üldkommissjoni aruandja **A. Jõeäär**.

5. Ehitusseaduse § 177 täiendus — omawalitsuse komisjoni ettepanek.

Omawalitsuse komisjoni aruandja **M. Juhkam**.

6. Tuletõrje seadus — II lugemisel.

Üldkommissjoni aruandja **M. Juhkam**.

7. Nuhtlusseaduse § 58² muutmiseseadus — II lugemisel.

Üldkommissjoni aruandja **A. Rei**.

8. Rahukogu kinnistusosakonna kantseleimaksu seadus — II lugemisel.

Üldkommissjoni aruandja **J. Jaakson**.

9. Väljaspool linnu ja alewid asuwate kinniswarade hindamise seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Birkenberg**.

Koosolekut juhatab abiesimees **L. Raudkepp**.

Sekretääri kohal abisekretäär **J. Wain**.
Koosolek algab kell 5.10 min.

1. Päewakorra Juhataja **L. Raudkepp**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu liigetele kätte saadetud. Päewakorra kohta sõna ei soowita, loen päewakorra wastuwõetuks.

Enne päewakorra juurde asumist on sekretääril sõna teadaandmisteks.

2. Teadaandmine Riigikogu liigete puudumiste kohta koosolekuilt ap-rillikuul.

(Sekretäär **J. Wain** kannab ette ülalnimetatud teadaande — Waata otsuste protokoll nr. 99 (2) lisa nr. 2).

3. Teadaandmine komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta.

Sekretäär **J. Wain**: Riigikogu juhatuse poolt on antud järgmised seaduseelnõud komisjonidesse

(loeb): 1) välis-, kriminaal- ja kaitsepolitsei ühendamise ajutine seaduseelnõu — üldkommissjoni; 2) löikekambrite seaduseelnõu — omawalitsuse komisjoni; 3) leiduspatendi, kaubamärkide, -mustrite ja -mudelite maksimumäärade muutmise seaduseelnõu — rahaasjanduse komisjoni; 4) kaalu ja mõõdu seaduseelnõu — rahaasjanduse komisjoni, 5) siseministeeriumile eelkrediitide awamise ja tarwitamise seaduseelnõu — rahaasjanduse komisjoni.

Juhataja **L. Raudkepp**: Riigikogu läheb päewakorra juurde.

4. Statistika nõukogu liigete walimine.

Wanematekogu poolt on ettepanek tulnud: Riigi statistika keskbüroo põhimääruse § 6 („Riigi Teataja“ nr. 74/75 — 1922 a.) alusel määratakse Riigikogu esitajateks statistika nõukogusse Riigikogu liikmed **J. Hünerson**, **M. Martna** ja **E. Weberman**.

(Häälletatakse.) Nähtawa enamusega on Riigikogu liikmed **Hünerson**, **Martna** ja **Weberman** walitud statistika nõukogusse.

5. Eesti-Soome wahel tsiwiilprotsessi asjus sõlmitud kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.

Üldkommissjoni aruandja **J. Jaakson**: Austatud Riigikogu liikmed! Riikide wahel on väga tihti sarnaseid toimetusi, kus toimeetus ise korda saadetakse ühes riigis, kuid

lisatoimeetus tuleb ette wõtta ka teises riigis. Nii näiteks kohtu asjus on väga tihti

tarwis kutsekirju edasi anda isikutele, kes elawad teises riigis. Sarnaseid juhtumisi tuleb ette ka administratiivwasutustes. Edasi on kohtutel tihti tarwis üle kuulata tunnistajaid, kes elawad wõõras riigis. Niisamuti on tarwis asjatundjaid üle kuulata, ekspertiisid toime panna wõõras riigis. Peale selle tuleb kohtualal tihti ette juhtumisi, kus wäljamaalane tahab nõudmist tõsta meie kohtutes meie riigi kodaniku wastu. Ei ole riikide wahel iseäralist kokkulepet, siis peab wäljamaalane kindlustama kostjale kohtukulud selleks juhtumiseks, kui nõudmine peaks tühistatud saama. Kõigil neil juhtumistel, kui kokkulepet riikide wahel ei ole, tuleb toimetada nõnda wiisi, et kohtu- wõi administratiivwasutused peawad pöörama wälisministeeriumi kaudu wõõra riigi wälisministeeriumi poole ja wiimastest ripub siis ära, kas lubada oma riigis sarnast toimetust ette wõtta, wõi mitte. See tee on esiteks wäga pikaldane ja teiseks — ripub alati ära wõõra riigi heast tahtmisest, kas nõutawat toimingut lubada wõi mitte. See on aga wäga tülikas ja mitte soowitaw nähtus. Sellepärast on kõigis kultuuririikides nõndawiisi kokku lepitud, et kõik riigid, kes kokkuleppes osa wõtawad, kohustawad ennast wastastikkuse alusel kõiki eeltähendatud toimetusi omas riigis wõõra riigi nõudmisel toime panema. Niisugune kokkulepe on sõlmitud Öhtu-Euroopa riikide wahel Haagis 17. juunil 1910 a. Meie Eesti riigi poolt on senni sarnaseid kokkuleppeid sõlmitud Läti ja Leeduga. Käesolewa seadusega tahetakse see Haagi konwentsioon maksa panna meie ja Soome riigi wahel. Arwan, et sarnase konwentsiooni maksmapanemine wäga tarwilik on ja panen Riigikogule ette seaduseelnõu, millega see konwentsioon mõlema riigi wahel makswaks tunnistatakse, I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **L. Raudkepp**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on käesolew seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

6. Eesti-Rootsi wahel tsiwiil-protsessi asjus sõlmitud kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.

Üldkommisjoni aruandja **J. Jaakson**: Eesti-Rootsi waheline leping on punkti pealt niisamasugune, nagu Eesti-Soome waheline leping, sellepärast kõik, mis ütlesin Eesti-Soome wahelise kokkuleppe kohta, mak-

sab ühtlasi ka Eesti-Rootsi wahelise kokkuleppe kohta. Üldkommisjoni nimel panen ette Eesti-Rootsi kokkuleppe kinnitamise seadust I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **L. Raudkepp**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on käesolew seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

7. Kohtukäsk-

jalgade taks — aruandja **A. Jõeäär**: I lugemisel.

Üldkommisjoni aruandja **A. Jõeäär**: Wäga lugupeetud Riigikogu liikmed! Wabariigi Walitsuse poolt on esitatud kohtukäskjalgade taksi eelnõu. Põhjused, millest eelnõu esitamine tingitud, on üksikasjaliselt seletuskirjas ära tähendatud. Walitsuse poolt esitatud eelnõus on üldkommisjon wõrdlemisi wähe muudatusi ette wõtnud. Need muudatused seisawad peaaugult selle seaduse redaktsioonilises küljes. Peaaegu ainukene sisuline muudatus on see, et § 4, mille järele tasu loeti kohtukäskjalgade üldiseks omanduseks, wälja jäeti. Selle paragrahwi wäljajätmist põhjendas üldkommisjon sellega, et tasu liig wäikene, mispärast ei ole otstarbekohane seda üldiselt jaotada. Üldkommisjoni nimel panen ette kohtukäskjalgade taksi I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **L. Raudkepp**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on kohtukäskjalgade taks I lugemisel wastu wõetud.

8. Ehitusseaduse

O m a w a l i t s u s e § 177 täiendus — komisjoni aruandja **M. Juhkam**: I lugemisel.

Käesolewa seaduseelnõu esitamine Riigikogule on tingitud linna omawalitsuste hea käekäigu põhimõttest. Tähtis märkus 2-ses, mis ehitusseaduse § 177 juurde lisatakse, on õiguse andmine linnadele lubada mitteolulisi kõrwalkaldumisi kinnitatud ehitusplaanist. Praeguse § 177 järele seda ei ole. Kuna mittesisulised muudatused wajaduslikud olla wõiwad peale plaani kinnitamist, isegi weel ehituse algul, mille wastu ei ole ka linnavalitsus, kuid mida ta lubada ei saa praeguse § 177 tähe järele — selleks siis märkus teine.

Mis puutub maa-alade wõõrandamisesse, milleks märkus ette näeb lähema korra, siis on siin õieti wähe uut. Wõõrandamine sarnasteks juhtumisteks oli ette nähtud ka warem, nimelt seaduste

kogu X köites § 575, mis räägib, et „wõõrandamine... kui see on vajaline... mingisuguseks riiklikuks või ühiskondlikuks otstarbeks, on lubataw ainult õiglase ja wiisaka tasu eest“.

Komisjonil tuli kaaluda, missuguses korras wõõrandamine sündima peaks. Nimelt, kas peaks iga üksik wõõrandamine läbi wiidud saama Riigikogu kaudu eriseadusega, või võib seda teha walitsus. Seaduste kogu X köite § 576 näeb ette, et wõõrandamine sünnib walitsuse aktiga, kõrgemas walitsemiskorras („Именными Высоч. указами“), Wististi on teatawal määral tegemist arusaamatusega, kui meil wõõrandamised läbi on wiidud Riigikogu kaudu iga kord eriseadusega. Korral, kus iga wõõrandamine arutusele tuleb Riigikogus, on peale muude see halbtus, et ta on pikaldane: wõõrandamised wiiakse läbi ühe aasta jooksul, üksikutel juhtumistel wõtab see aega isegi kaks aastat ja enam. Ja kui silmas pidada, et kõik wõõrandamis-ettepanekud, mis Wabariigi Walitsus senni Riigikogule teinud, on Riigikogu poolt wastu wõetud, siis on tõepoolest wähe mõtet, kui Riigikogu aega wiidaks nende wõrdlemisi wähetähtsate küsimustega. Teen ettepaneku seadust esimesel lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **L. Raudkepp**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu esimesel lugemisel wastu wõetud.

9. Tuletõrje seaduse II lugemisel. (Üldkomisjoni aruandja M. Juhkam kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega pealkiri, § 1 ja § 2): Tuletõrje seadus.

ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega pealkiri, § 1 ja § 2): Tuletõrje seadus.

§ 1. Tulekustutamiseks ja abiandmiseks tuleõnnetuste juures asutatakse: a) riiklik tuletõrje, b) omawalitsuse tuletõrje, c) wabatahtlik tuletõrje, d) eraasutuste ja ettevõtete tuletõrje.

§ 2. Riiklik tuletõrje asutatakse tarwiduse järele riigiasutuste ja ettevõtete juures. Tema ülewapidamise kulud kaetakse riigi või riiklikkude ettevõtete summadest.

Aruandja **M. Juhkam** (loeb): § 3. Omawalitsuse tuletõrje asutatakse tarwiduse järele ühe või mitme omawalitsuse piirkonna jaoks, tuletõrje ringkonna piirid määrab siseminister wastawate

linna- ja maakonnawalitsuste ettepanekul. Tuletõrje ülewapidamise kulud kaetakse wastawate omawalitsuste eelarwete järele.

Omawalitsuse tuletõrje asutamine on linnale ja alewile sunduslik, kui linnas või alewis ei ole wabatahtlikku tuletõrje ühikut.

K. Wirma (sd.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesolewas paragrahwis näib minule olewat selgusetu see, mida paragrahw räägib tuletõrje ringkondadest. Siin on öeldud, et siseminister määrab kindlaks linna- ja maakonnawalitsuste ettepanekul tuletõrje ringkonna piirid. Mis aga ringkond on, sellest ei kõnele see seadus midagi täpselt. Paragrahwi alguses kõneldakse, et omawalitsuse tuletõrje asutatakse tarwiduse järele ühe või mitme omawalitsuse piirkonna jaoks. Siin on kõne piirkonnast, aga loeme edasi: Tuletõrje ringkonna piirid määrab kindlaks siseminister. Mis siin aga see ringkond tähendab ja mis mõeldakse ringkonna piiride all, seda on terwest seadusest wäga raske leida. Kui paragrahwi alguses piirkonnast jutt on, siis peab arwama, et see käib wastawa omawalitsuse alla kuuluwa maa-ala kohta. See wõiks wastuwõetaw olla. Ringkonna nimetust wõiks tarwitada selles mõttes, et kui mitme omawalitsuse piirides ühine tuletõrje asutatakse, siis annaks see ühise tuletõrje ringkonna. Aga missugused need ringkonna piirid on, mida siseminister ära määrab? See jääb koguni arusaamatuks. Tuleb küsida, kui siseminister määrab piirid ära, kas siis üle selle piiri ei tohi enam kaugemale abi andma minna. Näituseks, kui juhtub kusagil Tallinna läheduses maal tuli lahti minema, kas siis Tallinna tuletõrje ei tohi maale minna, sest siseminister on piirid ära määranud ja sellega kindlaks määranud, kuhu tohib ja kuhu ei tohi minna tuletõrje abi andma. Minule näib, et niimoodi asja korraldada pole tahetud ja see paragrahw niisugusel kujul ainult segadust laseb eeldada; seda paragrahwi tuleks selles mõttes parandada. Parandada wõiks teda järgmiselt: esimene osa kunni kommani wõiks püsima jääda, nii et jääks: „Omawalitsuse tuletõrje asutatakse tarwiduse järele ühe või mitme omawalitsuse piirkonna jaoks.“ Siin tuleks punkt. Edasi wõiks wõtta: „Mitme omawalitsuse piirkonna jaoks asutatud tuletõrje loetakse üheks tuletõrje ringkonnaks.“ Siis on edasi sõna „piirid“.

mis on täiesti üleaurune sõna. Minu arwamise järele mingisuguseid „piire“ ei pruugi siin nimetada, „piirid“ tuleks wälja jätta ja asemele tuleks wõtta sõna „mille“. Sellega lõpeks lause järgmiselt: „mille määrab siseminister wastawate linna- ja maakonnawalitsuste ettepanekul.“

Kui nüüd selge on, et mitme piirkonna jaoks tuletõrje asutatakse, siis jääb veel küsimus lahtiseks, miks näituseks, alew, kellele muuseas käesolewa paragrahwi teise lõike järele tuletõrje asutamine sundlik on, — miks peab alew maakonnawalitsuse kaudu wastawa ettepanekuga esinema, kui alewiwalitsus ja wastawad wallawalitsused, wõib olla ka wabrikuringkondade esitajad, on otsustanud omas piirkonnas tuletõrjet korraldada. Maakonnawalitsus esitab siis terwe selle küsimuse siseministrile. Wõib olla, et see nii peab olema, kuid see teeb küsimuse keerulisemaks ja wahest oleks otstarbekohasem, kui alewikul oleks õigus otsekohe siseministri poole pöörata wastawa palwega, esitades kokkulepet ümbruskonnaga tehtud tuletõrje korralduste alal. Ma ei tahaks siin iseäralist tarwidust esile tõsta, aga arwan, et selle asja juures oleks siiski tarwis lihtsustamist.

Edasi, kui meie loeme paragrahwi teist lauset, kus öeldud on: „Tuletõrje ülewälpidamise kulud kaetakse wastawate omawalitsuste eelarwete järele“, tõuseb küsimus, kuidas kaetakse need kulud sel juhtumisel, kui eelpool tähendatud mitme omawalitsuse piirkonnas on ühine tuletõrje asutatud, kuidas siis need kulud kaetakse? Kui suurel määral siis sellest, mis § 4-das on öeldud, nende tuletõrje-asutuste peale kulutatakse ja kuidas seda kulu omawahel ära jaotatakse? Ehk küll § 4-das on öeldud, et omas tuletõrje ringkonnas maksawad wastawad omawalitsused kindla protsendi tuletõrje heaks, näib minule, et siin on niisugused asjad, mis wastawatele omawalitsuse asutustele wõiwad arusaamatusi tekitada, nimelt rahalised küsimused. Ja sellepärast oleks soowitaw, et üldkommisjon neid küsimusi veel üks kord kaaluks. Wõib olla, ehk aruandja wõib anda seletusi, mis paragrahwi andmise komisjoni kätte tarbetuks teewad. Aga mina teen siiski ettepaneku seda paragrahwi üldkommisjoni veel tagasi anda. Selleks juhtumiseks aga, kui peaks juhtuma, et see minu ettepanek tagasi lükatakse, teen mina ettepaneku, vähemalt parandusena wõtta wastu redaktsioon, mis selle „ringkonna“ ja „piir-

konna“ küsimuse selgitaks. Tähendab, kui ei peaks see paragrahw komisjoni tagasi antama, siis tuleks wastu wõtta parandus järgmiselt: esimene rida ja teisest reast sõnad: „wõi mitme omawalitsuse piirkonna jaoks“ lugeda esimeseks lauseks; teiseks lauseks wõtta: „Mitme omawalitsuse piirkonna jaoks asutatud tuletõrje loetakse üheks tuletõrje ringkonnaks, mille määrab siseminister j. n. e.“

Juhataja L. Raudkepp: Lõpu sõna on aruandjal.

Aruandja M. Juhkam: Parandus, mis tehti rkl. Wirma poolt, komisjonis arutusel ei olnud. Aga minul ei ole põhjust parandusele ka wastu waielda. Mis puutub parandusele, mille järele alewid esineda wõiksid ettepanekutega siseministrile, siis ei ole see wastuwõetaw põhjusel, et sarnane kord ellu kutsuks segadusi. Sest kui alewid kokku lepiwad ümbruskonnaga ja sarnase kokkuleppe esitawad otse ministrile, siis on see „ümbruskond“ wallad. Aga osa tuletõrje kuludest kannawad maakonnad, järjelikult peaks neil ka õigus olema siin sõna kaasa rääkida. Rkl. Wirma arwamine, et § 3 kõiki küsimusi ei lahenda, on osalt õige. Aga ettepanekule § 3 veel kord komisjoni tagasi anda, pean wastu waidlema. Seda eelnõu on arutatud, wõib ütelda, kunni tüütuseni — esiteks omawalitsuse komisjonis ja hiljem üldkommisjonis. Nii et waewalt kas üldkommisjon veel midagi uut wõib asjasse tuua, seda enam, et kõiki küsimusi on kaalutud alamkomisjonis. Küsimust, missugusel määral omawalitsused peaksid osa wõtma tuletõrje kulude katmisest teatawas ringkonnas, on lahendada lõpmata raske. Mõeldaw on see kord, kus omawalitsused nende kulude katmises teatawal wiisil kokku lepiwad. Kuigi see otse ette nähtud ei ole seaduseelnõus, siis ei keela ju ükski seadus sarnast kokkulepet ja see on tarwitusel mitmetel juhtumistel, näiteks kulude katmisel haridusalal j. n. e. nii et kokkulepe wõib tarwitusele wõetud saada ka siin.

Juhataja L. Raudkepp: § 3 kohta on 2 ettepanekut tehtud rkl. Wirma poolt: esimene ettepanek laiema ulatusega — § 3 anda üldkommisjoni tagasi; teine ettepanek — seks juhtumiseks, kui esimene ettepanek tagasi lükatakse — § 3 järgmiselt redigeerida:

„§ 3. Omawalitsuse tuletõrje asutatakse tarwiduse järele ühe wõi mitme

omawalitsuse piirkonna jaoks. Mitme omawalitsuse piirkonna jaoks asutatud tuletõrje loetakse üheks tuletõrje ringkonnaks, mille määrab siseminister wastawate linna- ja maakonnawalitsuste ettepanekul. Tuletõrje ülewalpidamise kulud kaetakse wastawate omawalitsuste eelarwete järele.

Omawalitsuse tuletõrje asutamine on linnale ja alewile sunduslik, kui linnas wõi alewis ei ole wabatahtlikku tuletõrje ühingut.“

Panen hääletamisele rkl. Wirma esimese ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on Riigikogu otsustanud §3 anda üldkommisjoni tagasi, — ja rkl. Wirma teine ettepanek selle tagajärjel hääletamisele ei tule.

(Aruandja **M. Juhkam** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 4 ja 5):

§ 4. Omas tuletõrje ringkonnas omawalitsuse tuletõrje ülewalpidamiseks, wabatahtlikkude tuletõrje ühingute toetamiseks ja tulekahju kustutamiseks ühenduses olewate kulude katmiseks, mis käesolewas seaduses ette nähtud, määrawad iga aasta linna- ja alewi omawalitsused vähemalt $\frac{1}{2}\%$, maakonna omawalitsused vähemalt $\frac{1}{4}\%$ ja walla omawalitsused, kes kuuluwad tuletõrje ringkonda, vähemalt $\frac{1}{4}\%$ oma kulude eelarwest.

§ 5. Eraasutuste ja etewõtete tuletõrje peetakse ülewal nende asutuste ja etewõtete eneste kulul.

Aruandja **M. Juhkam** (loeb): § 6. Wabatahtlikud tuletõrje ühingud tegutsewad seaduslikus korras registreeritud põhikirjade järele, mis normaal põhikirja nõuetele wastawalt kokku seatud peawad olema. Wabatahtliku tuletõrje ühingu registreerimiseks on tarwilik kohaliku omawalitsuse nõusolek. Normaal põhikirja kinnitab siseminister, ära kuulates linna ning maakonna omawalitsuste, samuti ka tuletõrje ühingute liidu arwamist, kui seesugune liit olemas.

K. Wirma (sd.): Selles paragrahwis näib minul jällegi raskusi olewat küsimuste puhul, kes wastawaid otsuseid tegema peab. Esimeses joones tuleks waadata § 6-da teist lauset. Siin on öeldud: „Wabatahtliku tuletõrje ühingu registreerimiseks on tarwilik kohaliku omawalitsuse nõusolek.“ See ei ole selge. Oleks

tarwilik juurde lisada, et wastawad linna-wolikogud, maakonna- wõi wallanõukogud peaksid siin otsuseid tegema, sest terve seaduse sisu järele on tuletõrje kulude katmine omawalitsuste määrata eelarwe piirides, mis käiwad wastawate esituskogude otsustamiste alla. Järjekult see küsimus, kas kusagil omawalitsuse piirides asutada tuletõrje korraldust wõi mitte, seda ei saaks mitte omawalitsuse walitsused, näiteks linnawalitsus wõi maakonnawalitsus otsustada, waid seda peaks wastawad esituskogud otsustama. See näib seaduse sisu järele päris selge olewat. Siin wõiks see öieti iseenesest mõistetaw olla, aga et siin arusaamatusi ei tuleks, teen ettepaneku: peale sõnade: „kohaliku omawalitsuse“ juurde lisada „esituskogu“. Selle järele oleks siis täiesti selge, et siin wastawaid otsuseid peawad tegema esituskogud. Edasi loeme selles paragrahwis: „Normaal põhikirja kinnitab siseminister, ära kuulates linna- ning maakonna omawalitsuste, samuti ka tuletõrje ühingute liidu arwamist“. Mis tähendab siin: „siseminister kuulab ära omawalitsuse arwamist“? Kas siseminister peab linna- ja maakonnawalitsuste arwamist ära kuulama wõi, peab see arwamine tulema wastawate esituskogude kaudu? Mina arwan, et see teeks asja wäga keeruliseks, kui neid arwamisi oleks tarwis esituskogudelt siseministril nõutada. Täiesti küllaldane oleks, kui linna- ja maakonnawalitsused seda arwamist siseministrile teatawaks teeksid. Sellepärast on siin tarwilik parandus ja nimelt sõna „oma“ maha kustutada; tuleks lugeda: „ära kuulates linna- ja maakonnawalitsuste arwamist“. See teeks asja lihtsamaks ja siseminister saaks küllalisi teadmisi selle arwamise kohta.

Nii et mina teen ettepaneku: 1) 5-das reas sõnade „omawalitsuse nõusolek“ asemele wõtta: „omawalitsuse esituskogu nõusolek“. 2) Järgmisel leheküljel, sõnade „ära kuulates linna- ja maakonna omawalitsuste,“ asemel wõtta „ära kuulates linna- ning maakonnawalitsuste“.

O. Köster (as.): Mina teeksin ettepaneku sellest paragrahwist wälja jätta teine lause: „Wabatahtliku tuletõrje ühingu registreerimiseks on tarwilik kohaliku omawalitsuse nõusolek.“ Seda sellepärast, et kui ühinguid wõib asutada ainult omawalitsuse heakskiitmisel, siis see oleks ühingute tekkimisele teatawaks raskuseks ja takistuseks, kuid seda ei

tohiks olla, sest mida rohkem wabatahtlikka on, seda parem. Wahet wõiks teha järgmist — omawalitsuse poolt määratud summadest saawad toetust ainult need ühingud, kes omawalitsuse nõusolekul asutatud, kuna aga ühingud, kes omawalitsuse nõusolekut küsinud ei ole, seda toetust ei saa ja oma riisiko peal tegutsema peawad. Tuleb arwesse wõtta ka seda, et tuletõrjeseltsidel ka oma ühiskondlik pedagoogiline tähtsus on. Tihti peale on wõimalik tuletõrjeseltsid seal asutada, kus muu selts omale juuri alla wõtta ei saa, ja inimesi sedawiisi üksteise tundmisele ja ühisele tööle õpetada.

Tuletõrje ühing on heategew, ja minu arwates niisugusele heategewale ettewõttele ei tohiks mitte tõkkeid teha siis, kui inimesed tahawad oma enese riisiko peal neid asutada ja oma ligemistele selle juures abi üles näidata.

K. Wirma (sd.): Mulle näib, et kui Riigikogu liikme Köster'i ettepanek wastu wõetakse, siis tarwilik on see seadus ümberkonstrueerimiseks komisjoni tagasi anda, sellepärast et see parandus muudab kõik need alused, mis teistes paragrahwides ette on nähtud maksude korraldamise asjus. Mina saaksin aru Riigikogu liikme Köster'i ettepanekust, kui tema selle paragrahwi kohta soowitades parandust teha, mis loob põhimõtteliselt teise aluse kogu sellele seadusele, ühtlasi lubaks esineda ettepanekuga, et terwe seaduseelnõu saaks selle põhimõtte alusel ühtlustamiseks komisjoni tagasi antud; aga kui see parandus tehtakse ainult ühe paragrahwi kohta, siis tekib küsimus, kes hakkab seadust ühtlustama ka edaspidistes paragrahwides ja on karta, et niisugune parandamine wastolusid tekitab ja et mõnes paragrahwis wõib läbi minna põhimõtte, mis paranduse alusele ei wasta. Isiklikult arwan aga mina, et ilma kohaliku omawalitsuse nõusolekuta waewalt küll otstarbekohane oleks asutada ühingu, kes kohaliku omawalitsuse piirkonnas hakkaks tulekustutamist ja tulekaitset korraldama. Omawalitsuse asutused peaksid nende asutuste tekkimisest niiwõrd huwitatud olema, et nad tõsistele ühingutele mitte takistusi ei tee, waid neid igatpidi toetawad. Riigikogu liige Köster ei ole ühtegi näitust toonud selleks, et omawalitsused kunagi mingisugust takistust oleks teinud tuletõrje ühingutele, kui neil tõsine soow oli tuletõrje asjandust korraldada, ja selle taga ei olnud mõni praeguse

aja wiinajoomise takistamise tõttu mingisugune awaliku joogikoha õiguse saamise küsimus. Kui seda küsimust sellele põhimõttele seada, mida Riigikogu liige Köster ette tõi, siis peaks enne seda küsimust selgitama ja näitama, missugustel juhtumistel on tuletõrje ühingu asutamise asjus keelamised olnud ja kus on niisugune asi sündinud. Alles siis tohiks selle põhimõtte peale toetada. (O. Köster, as.: Enne ei olnud seadust, sellepärast ei saanud takistada, nüüd on seadus, saab takistada.)

Juhataja **L. Raudkepp**: Lõp sõna on aruandjal.

Aruandja **M. Juhkam**: Ei ole põhjust wastu waielda Riigikogu liikme Wirma parandustele, sest need ei ole sisulised. Sõna „esituskogu“ on omawalitsuste kohta uus. (K. Wirma, sd.: Riigikogu kodukorras on see sõna.) Sõna „omawalitsus“ all on siin mõeldud nii omawalitsuse esituskogu, kui ka walitsus. Palun parandust eraldi hääletada. Mis puutub Riigikogu liikme Köster'i parandusse, siis ei ole see minule wastuwõetaw. Peale puuduste, mille peale juhtis tähelpanu Riigikogu liige Wirma, oleks rkl. Köster'i parandusel — kui wastu wõetakse — weel see halbtus, et toetuse andmise juures oleks wäga raske igakord kontroleerida, missugused seltsid on asutatud omawalitsuse nõusolekul, missugused mitte.

Juhataja **L. Raudkepp**: Käesolewa paragrahwi kohta on tehtud kaks ettepanekut. Üks laiema ulatusega Riigikogu liikme Köster'i poolt, kustutada sõnad „Wabatahtliku tuletõrje ühingu registreerimiseks on tarwilik kohaliku omawalitsuse nõusolek.“ Teine ettepanek on Riigikogu liikme härra Wirma poolt, 5-das reas panna sõnade „walitsuse“ ja „nõusolek“ wahel sõna „esituskogu“ ja teisel leheküljel esimeses reas sõna „omawalitsuste“ asemel wõtta sõna „walitsuste“. Panen hääletamisele esmalt Riigikogu liikme Köster'i ettepaneku — teine lause wälja jätta. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb Riigikogu liikme Wirma parandus-ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on parandus wastu wõetud.

Panen paragrahwi ühes wastuwõetud parandusega hääletamisele. (Hääleta-

takse.) Nähtawa enamusega on § 6 parandatud kujul wastu wõetud.

Aruandja M. Juhkam (loeb): § 7. Wahekord wabatahtliku tuletõrje ühingu ja omawalitsuse wahel määratakse kindlaks ühingu põhikirjas, milles peale muu tähendatud peab olema:

a) et ühingu juhatuse koosolekutest wõtab osa hääleõigusega üks kohaliku omawalitsuse poolt määratud esitaja;

b) et ühingu warandused tema tegewuse lõpetamise korral üle lähewad samu ülesandeid täitwale kohalikule ühingule wõi samaks otstarbeks kohalikule omawalitsusele.

J. Uibopuu (rhsw.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesolewa paragrahwi punkt b kõneleb warandustest, mis lähewad üle tegewuse lõpetamise korral eraseltsidelt riigile wõi kohalikule omawalitsusele. Siin kõneldakse koguwarandustest, kuna meie teame, et meie wabatahtlikkudel tuletõrjeseltsidel on weel maju ja maid. Mina arwan, et need warandused, mis otsekohe tulekustutamise otstarbeks on, need tuleks üle anda, kuna muu warandus jääks peakoosoleku määrata. Meie teame, et tuletõrjeseltsidel tulid sissetulekud pidudest, loteriidest jne.

Teen ettepaneku § 7 p. b) sõnade „et ühingu“ ja „waranduse“ wahele wõtta järgmine täiendus:

„tulekustutamise riistad ja kõik tulekustutamise otstarbeks muretsetud“ .... ja selle paragrahwi punkti lõpus sõna „omawalitsusele“ järele wõtta järgmine lause:

„Kuna teised ühingu erawarandused, nagu erikapitaalid, majad ja maad ühingu peakoosoleku otsustamise järele saawad likwideeritud.“

Nii kõlaks punkt b järgmiselt: „Et ühingu tulekustutamise riistad ja kõik tulekustutamise otstarbeks muretsetud warandused tema tegewuse lõpetamise korral üle lähewad samu ülesandeid täitwale kohalikule ühingule wõi samaks otstarbeks kohalikule omawalitsusele, kuna teised ühingu erawarandused, nagu erikapitaalid, majad ja maad ühingu peakoosoleku otsustamise järele saawad likwideeritud.“

O. Liigand (rhw.): Austatud Riigikogu liikmed! Ma juhiksin teie tähelepanu selle peale, mis selle tagajärg oleks, kui rkl. Uibopuu ettepanek wastu wõetakse.

Härra Uibopuu unustas ära, kust need warandused pärit on, mida tema soowitab likwideerimisele wiia. Wabatahtlikud tuletõrjujate seltsid on tekkinud linnades harilikult tuletõrje osakondadest, mis olid täiesti linnawalitsuste küljes ning nende orgaanid. Kui nende kasuks pandi toime pidusid ning saadi mitmesugusel teisel teel warandust kokku, millega osteti nende majad ja soetati nende erikapitaalid, siis olid nemad ikkagi annetatud neile, kui linnas tuletõrje orgaanidele. Wiimasel ajal on mõned niisugused tuletõrje organisatsioonid eraldunud eraseltsideks, ning endid linnadest lahutanud, nagu see on olnud, näiteks, Tartus ja ka mujal. Tagajärg oleks siis see, et need linnade warandused, mis tuletõrje organisatsioonide käes on, lihtsalt eraldatakse linnalt ja ei anta üle mitte omawalitsustele, waid eraseltsidele, wõi ette wõtetele. Kas see nüüd õige on, see on väga küsitaw. Minu arwamise järele ei tohiks seda mitte lubada, et lastakse niisugused suured linnade warandused eraseltsidel ära likwideerida ja ära anda. Kui olla järjekindel, siis tuleks lasta samuti ka tuletõrje riistad likwideerida. Kui üks osa warandustest omawalitsustele jäetakse, siis tuleks sellesama õiguse wõi õiguse põhjal ka kõik muud warandused omawalitsusele üle anda, ehk samu ülesandeid täitwale kohalikule ühingule wõi organisatsioonile. Ma ei wõi mitte rkl. Uibopuu ettepanekut toetada.

K. Wirma (sd.): Mina waidlen ka rkl. Uibopuu ettepaneku wastu. Pean imestama, miks rkl. Uibopuu kardab omawalitsusi. Pealegi on ju siin weel öeldud niimoodi, et ei tarwitse see warandus otsekohe minna omawalitsuste kätte, waid esimeses joones läheb see mõne teise ühingu kätte, kes samal ajal töötab. Sellele, mis rkl. Liigand ette tõi, wõib lisaks ette tuua neid hõlbustusi, mis wastawad omawalitsused neile ühingutele teewad. Näiteks wõtame Tallinna tuletõrje ühingu. Kellegile teisele ühingule ei lubata pidustusi pidustumaksust wabastada, iseäranis kui neil tarwitatakse alkoholilisi jooke. Tuletõrjeseltsidele aga lubatakse seda, ja sellest saawad nemad oma sissetulekud, aga ega see iseendast halb ei ole, et tuletõrje ühingutele wastu tullakse, sest meie oleme näinud, et tuletõrjeseltsid neist sissetulekutest väga häid asju teewad, nagu uusi sisseseadeid muretsewad jne. Ja kui nad sealjuures omale wastawad seltsi ruu-

mid muretsewad, siis ei ole ka see sugugi halb. Aga kui nüüd juhtub nende seltside tegewuse lõpetamise küsimus tulema, miks siis seal juures omawalitsusi karta? Pealegi näeb ju seadus ette, et ühingu warandused samaks otstarbeks peawad minema, et omawalitsus peab hoolitsema selle eest, et neid warandusi ja asju tarwitatakse samaks otstarbeks, milleks nad eelkäijate poolt olid muretsetud. Nii et siin ei ole karta, et omawalitsused neid warandusi, kui neid juhtub olema, kurjasti omaks otstarbeks ära tarwitaks.

Juhataja L. Raudkepp: Lõpusõna on aruandjal. (Aruandja M. Juhkam: Ei tarwita.) Aruandja lõpusõna ei tarwita. Ettepanek on tehtud rkl. Uibopuu poolt § 7 kohta: „Teen ettepaneku § 7 p. b) sõnade „et ühingu“ ja „waranduse“ wahel wõtta järgmine täiendus: „tulekustutamise riistad ja kõik tulekustutamise otstarbeks muretsetud“... ja selle paragrahwi punkti lõpus sõna „omawalitsusele“ järele wõtta järgmine lause: „Kuna teised ühingu erawarandused, nagu erikapitaalid, majad ja maad ühingu peakoosoleku otsustamise järele saawad likwideeritud.“ Punkt b) oleks järgmine: „et ühingu tulekustutamise riistad ja kõik tulekustutamise otstarbeks muretsetud warandused tema tegewuse lõpetamise korral üle lähewad samu ülesandeid täitwale kohalikule ühingule wõi samaks otstarbeks kohalikule omawalitsusele, kuna teised ühingu erawarandused, nagu erikapitaalid, majad ja maad ühingu peakoosoleku otsustamise järele saawad likwideeritud.“

Asun ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on parandus-ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 7 komisjoni poolt esitatud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 7 wastu wõetud.

Aruandja M. Juhkam (loeb): § 8. Wabatahtlikkude tuletõrje ühingute otsekohesed kulud tulekustutuse puhul wee ja kustutusabinõude weo ning äratarwitatud kütte- ja määreainete peale tasutakse kohaliku omawalitsuse poolt tema eelarwe piirides.

Juhataja L. Raudkepp: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 8 wastu wõetud.

Aruandja M. Juhkam (loeb): § 9. Kui omawalitsuse piirkonnas mitu tuletõrje ühingut ehk komandot tegutsemas, siis alluwad nemad tulekahju juures ühisele kohaliku omawalitsuse poolt kinnitatud juhatajale wõi tema asemikule.

Ühise tuletõrje juhataja kandidaadid esitatakse kohalikkude tuletõrje ühingute wõi komandode poolt.

K. Wirma (sd.): Selle paragrahwi teine lõige jätab selgusetaks, kas tuletõrje juhataja kandidaatide ülesseadmisel on ainult tuletõrje ühingutel wõi komandodel õigus kandidaatisid üles seada, wõi on ka omawalitsusel enesel wõimalik neid kandidaate üles seada. Näib, et niisugusel kujul redigeeritult selle paragrahwi teine lõige toonitab seda, et peawad just tuletõrje ühingud ja komandod üles seadma kandidaate. Aga kui meie nüüd otsime selles seaduses ringi, ja üldse tahame selgust saada selle üle, mis siin komandode all on mõeldud, siis on siin igatahes arusaamatus wõimalik, ja tuleb peatama jääda selle küsimuse juures, kuidas siis need komandod tuletõrje juhataja kandidaate üles seada saawad. Wõtame näituseks Tallinna tuletõrje komandod. Tema seisab koos tuletõrje komando ülemast, selle abist, autojuhist, mehaanikust, wanematest tuletõrjujatest ja tuletõrjujatest. Ma küsiksin, kas see kogu siis kõik peab kandidaadid üles seadma, ja kui see komando on oma ülemaga wastolusse sattunud, kas ta siis wõib selle ülema asemele ühe tuletõrjuja kandidaadiks üles seada? Mina arwan, et sellel komandol siin mitte seda õigust ei peaks olema, waid keegi teine, selle komando peremees, peaks wõima kandidaate üles seada.

Wõtame teise näituse. Mina olen teedeministeeriumi koosseisudest leidnud autopritsiuhi. Arwatawasti käib see ka komando hulka. Peale selle leidsin ma seal tuletõrjujaid 6 tükki. Tallinna sadamas on meriasjanduse peawalitsuse käsutada see tuletõrje komando, kuhu need koosseisus tähendatud isikud kuuluwad. Ja kuidas siis nüüd on, kas see komando siin sadamas, kellel Tallinna tuletõrje asjus peaks tõsine sõna kaasa ütelda olema, kellel on head tuletõrje abinõud, kas see komando oma kuue tuletõrjujaga ja ühe autopritsiuhiga peab Tallinna ühise tuletõrje juhataja kandidaadi ülesseadma, wõi on siin meriasjanduse peawalitsusel õigus ja kohus kaasa kõnelema. Siin peaks see kuidagi teisiti öeldud olema nii, et

komando mõiste all arusaamatusi ette ei tuleks. Toon weel ühe näituse. Tallinnas on wabatahtlikul tuletõrje ühingul mitu komandot ja siin on selge, et ainult tuletõrje ühingul on õigus kandidaati üles seada, mitte aga tema üksikul komandol. Edasi tuleks arwesse wõtta need palgatud komandod, mis üksikute ettewõtete juures on asutatud. Näituseks Tallinnas on teada, et üksikutel tehastel: „Luther'i“, „Dwigateli“, Wene-Balti tehastel jne. on oma palgatud komandod ja head tuletõrje abinõud olemas. Peaks arwama, et kõigil nendel asjastuwitatud asutustel on õigus ühise tuletõrje juhataja kandidaadi asjus sõna kaasa ütelda, wõi vähemalt soovitada ühte ehk teist kandidaati. Sealjuures ei tohiks see küsimus aga nii üles seatud olla, et ainult nende poolt tuleks kandidaatide esitamist oodata. Igatahes, peaks ka wastawal linnal wõi alewil õigus olema omalt poolt kandidaate üles seada. Eriti on see tarwilik sel juhtumisel, kui teatud wastolud tekiwad. Sellepärast ei oleks mitte otstarbekohane ütelda, nagu siin on öeldud, et komandod esitawad kandidaate, waid see peaks olema wähe painduwamalt öeldud, nii et neil õigus jääb kandidaate esitada. Sellepärast teen ettepaneku § 9 II lõiget järgmisel kujul wastu wõtta: „Ühise tuletõrje juhataja kandidaate wõiwad esitada kohalikud tuletõrje ühingud ja palgatud komandode ülewalpidajad.“

Juhataja L. Raudkepp: Lõpuseõna on aruandjal. Aruandja sõna ei tarwita. Ettepanek on tehtud Riigikogu liikme Wirma poolt § 9. II lõiget muuta, andes temale järgmise kuju: „Ühise tuletõrje juhataja kandidaate wõiwad esitada kohalikud tuletõrje ühingud ja palgatud komandode ülewalpidajad“. Panen ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud. Panen § 9. ühes wastu wõetud parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 9 wastu wõetud.

(Aruandja **M. Juhkam** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 10—17):

§ 10. Sennised wabatahtlikud tuletõrje ühingud, kes selle seaduse nõuetele ei wasta ja endid nendele wastawalt ümber ei korralda 1 aasta jooksul selle seaduse wäljakuulutamise päewast arwates, lõpe-

tawad tegewuse oma põhikirjas ettenähtud korras.

§ 11. Wabatahtlikud tuletõrje ühingud wõiwad liitu astuda seltside registreerimisseaduses ettenähtud korras.

§ 12. Abiandmine tulekahju korral kohalikus tuletõrje piirkonnas, aga tarwiduse korral (§ 22) ka wäljaspool seda piirkonda on tuletõrjele sunduslik.

§ 13. Tuletõrje asjanduse üldine juhatuse ja järelwalwe riikliku, omawalitsuse, eraasutuste ja wabatahtliku tuletõrje tegutsemise suhtes allub siseministrile, kellel on õigus tuletõrje organisatsioonide tegewust rewideerida lasta, aruandeid nõuda ja wälja anda juhtnõude järelwalwe teostamiseks; samuti on siseministril õigus kokkuleppel teede- ja kaubandus- tööstusministriga wälja anda üleriiklikka sundmäärusi tulekahjude ärahoidmiseks, kustutamiseks ja tule wastu wõitlemiseks ja § 16 tähendatud elanikkude kohustuse täitmise lähema korra kindlaksmääramiseks.

§ 14. Politsei wõib tuletõrje komandolt kiiret abi nõuda ka teiste loodusjõuliste ja muude suuremate õnnetuste puhul, kus tuletõrje jõudu wõi tööriistu tarwis läheb.

§ 15. Siseministril on õigus wabatahtliku tuletõrje ühingu tegewust lõpetada kohaliku omawalitsuse ettepanekul, ära kuulates tuletõrje ühingute liidu arwamist, kui seesugune liit olemas.

§ 16. Kui tuletõrje, politseiline ja sõjawäeline jõud küllaldane ei ole suurema tulehädahoju ja kahju kõrwaldamiseks on kohustatud tulekustutamisest ja abiandmisest osa wõtma politsei korraldusel ja juhatusel elanikud 20—50 aasta wanaduses.

§ 17. Metsade, soode wõi rabade põlemisel on ümberkaudsed elanikud 15 kilomeetrilises piirkonnas kohustatud ilmuma abiks tulekustutamise tööle, kaasa wõttes labidat, kirwest wõi teisi tulekustutamiseks tarwisminewaid abinõusid.

Elanikkude kutsumiseks tulekustutamisele on õigustatud ja kohustatud kohalik metsametnik wõi metsa-, soo- wõi rabaomanik wallawanema, tema abi wõi politsei kaudu. Suurema hädahoju korral on wallawanem, tema abi ja politsei kohustatud ka omal algatusel elanikka tulekustutamiseks kokku käsutama ja kohustatud ka tulekustutamise töid juhatama.

Metsa, soo wõi raba tulekahju kustutamiseks käsutatud isikutele maksab

omanik tasu Wabariigi Walitsuse poolt iga aste kohta kindlaksmääratud tabeli järele.

Aruandja M. Juhkam (loeb): § 18. Tulekahju juhustel peavad autode, hobuste ja teiste weoabinõude pidajad, nende hulgas ka riigi- ja omawalitsuse asutused siseministri poolt § 13 põhjal väljaantud sundmääruses ettenähtud korras oma weo- ja sõiduabinõusid ja hobuseid andma tuletõrje meeskonna ja tulekustutamise abinõude weoks.

Hobuste, weo- ja sõiduabinõude pidajatele maksetakse tasu kohaliku omawalitsuse kassast wolikogu wõi nõukogu poolt kinnitatud taksi järele.

Märkus. Riigimetsade, soode, rabade ja muude waranduste tulekustutamise kulud tasutakse wastawate ministeeriumide poolt omawalitsustele aasta jooksul.

A. Anderkopp (töer.): Selle paragrahwi wiimane lõige on märkusena sisse sattunud, kuna tema märkuse iseloomu ei kanna. Sellepärast teen mina ettepaneku kustutada kolmandas lõikes sõna „Märkus“, nii et ta iseseiswa lõikena paragrahwi sisse jääks.

Juhataja L. Raudkepp: Lõpuseõna on aruandjal.

Aruandja M. Juhkam: Ühinen ettepanekuga.

Juhataja L. Raudkepp: Aruandja on ühinenud rkl. Anderkopp'i ettepanekuga sõna „Märkus“ ära jätta. Panen § 18 selle parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamussega on § 18 wastu wõetud.

(Aruandja **M. Juhkam** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamussega § 19—22):

§ 19. Tulekahju kustutamise wõi seismapanemise otstarbel on tuletõrje komando meeskonnal oma ühise juhataja korraldusel ja osakonna juhataja juuresolekul õigus kõigisse ruumidesse ja majadesse, mida tuli ähwardab, ilma takistusega sisse minna ja tarwilisi korraldusi teha wõimalikult arwesse wõttes waranduse omaniku näpunäiteid, kui see kohal; üldtarwitamiseks sulatud teid ja läbikäike awada ja tarwitada; kasutada kõiki tulekahju lähedal olewaid weewärke ja wee hoiukohte majades, kui ka lahtistes kohta-

des, niisama ka eraisikute päralt olewaid wahendid, mis tulekustutamiseks hädasti tarwilikud. Rikutud ja äratarwitatud wahendite eest määrab kohalik omawalitsus tasu, mis wälja maksetakse § 18 ettenähtud korras.

Korraldused mittepõlewate hoonete wõi nende osade mahalõhkumiseks tule laialilagunemise ärahoidmise otstarbel antakse kohalolewa tuletõrje komando wõi komandode ühise juhataja wõi tema asemiku (§ 9) poolt politseiülema wõi tema asemiku nõusolekul, kui wiimane kohal on.

Mahalõhkumisest tekkinud kahju loetakse tulekahjuks. Mahalõhkumist wõib korraldada, kui selleks tungiw vajadus.

§ 20. Kohtadel, kus tuletõrje komandot ei ole, ehk see kohale ei ole ilmunud, käsutab elanikka tule kustutamiseks kokku ja juhatab kustutamist kunni komando ilmumiseni kohaliku politsei wõi wallawalitsuse esitaja selle järele, kumb neist enim kohal.

§ 21. Tulekahjul päästetud waranduste kaitsemine on tuletõrjele kohuslik.

§ 22. Politseiülemal wõi tema asemikul wõi nende puudumisel tuletõrje juhatajal enesel on õigus suurema tulehädadohu korral teiste omawalitsuste piirkondades asuwaid tuletõrje komandosid tarwilikul arwul appi kutsuda.

Raudteed ja laewad on tulekahju korral kohustatud wõimaldama tuletõrje komandole kiiret wedu ühest kohast teise. Niisama on nad kohustatud tulekahju korral, mis nende ligidal, abi andma.

Wedu raudteel ja riigilaewadel sünnib tasuta.

Eralaewade omanikkudele tasutakse tegelikud weokulud § 8 ettenähtud korras.

Aruandja M. Juhkam (loeb): § 23. Rahwawäe peakommissjonil on õigus wabastada mobilisatsiooni puhul kaitsewäkke wõtmisest alalise komando hädatarwilisi palgalisi tuletõrjujaid ja wabatahtlikkude komando eriasjatundjaid, ilma kelleta komando töötada ei saa.

J. Soots (põl.): Teen ettepaneku § 23 maha kustutada. Motiivid oleksid järgmised: Kui meil millalgi sõda tuleb — see paneb meie iseseiswuse kaalu peale — ja siis peaks küll meie kohus olema, wõimalikult rohkem inimesi mobiliseerida sõjawäkke ja seljatagust wõimalikult wähendada. Mul on wäga hästi meeles, kui raske see wabadussõja ajal läbi wiia oli.

Igal ministeeriumil oli ikka üht ja teist jõudu tarwis, keda oli waja sõjawäljal ära kutsuda. Ja mina mäletan ka, et kui esimese Riigikogu ajal tarwis oli kokku seada sõjawäeteenistuse kohuse seadus, siis tuli ka kokku seada nimekiri nende kohta, kes oleks wabastatud mobilisatsioonist. Ja et seda nimekirja wõimalikult kokku tõmmata, wõimalikult wähe inimesi wabastada, tuli mitu walitsuse koosolekut ära pidada. Seda nimekirja sai küll kärbitud, aga lõpuks kujunes asi siiski nii wälja, et nimekirja jäi mitu tuhat inimest. Kuid siiski ei asutud sarnasele seisukohale, et keegi erateenistuses seisew isik saaks wabastatud mobilisatsioonist. Käesolew seadus aga lubab, et eratuletõrjeseltsi palgalised liikmed wõiwad sõjawäeteenistusest wabastatud saada. (W a h e l h ü ü e k e s k e l t.) Kui wõimalus on sõjawäeteenistusest wabastada, siis tuuakse tuhanded põhjused ette, et see ka tarwilik on. Mul on ilmasõja ajast wäga hästi meeles, et kui tuli määrus wälja anda, mis ütles, et need, kes töötawad riigikaitseks kusagil tööstuses, et neid wõib wabastada sõjawäeteenistusest, missuguseid kuritarwitusi siis ilmsiks tuli. Palju inimesi kirjutasid ennast sinna tööle, palkasid eneste eest aga teisi, kes töötgid, et kuidagi wiisi sõjawäest wabastada. Ja kui nüüd niisugune paragrahw sisse jääb, siis on kindel, et leidub isikuid, kes annawd oma palga ära ja maksawd weel juurde, et tuletõrjajate nimekirjas olla ja seega sõjateenistusest pääseda. Sellepärast arwan mina, et ei ole kuidagi wiisi wastuwõetaw, et eratuletõrje komando teenijatele wõimaldatakse sõjawäeteenistusest kõrwale hoida. Ja kui meie ühe seltsi teenijale seda wõimaldame, siis tulewad teiste seltside esitajad ja neil on tulewadugi ka, nende arwates, palju tarwilikumaid inimesi tarwis wabastada, kui need palgalised tuletõrjajad. Siis weel wormiline külg. Mina arwan, et kui arwatakse tarwilikuks kedagi wäeteenistusest wabastada, siis ei tuleks seda küsimust käsitada mitte selles seaduses, waid kodanikkude sõjawäeteenistuse kohustuse seaduses. Muidu kogub niisuguseid üksikuid seadusi wäga palju ja rahwawäe peakommissjonil on raske kõiki seadusi läbi uurida, et selgusele jõuda, kas mõne seaduse järele ehk kedagi ei tule wabastada. Kodanikkude sõjawäeteenistusest wabastamise kord ja nimekiri, keda wabastada, peab olema ühes seaduses ette nähtud, ja nimelt kodanikkude sõjawäe-

teenistuse kohustuse seaduses. Minu ettepanek on aga, et see paragrahw ei tule kuhugile paigutada, waid tuleb täiesti maha kustutada.

O. Liigand (rhw.): Austatud Riigikogu liikmed! Mina tahaksin tähelepanu juhtida selle peale, et see hädaoht mitte nii suur ei ole, kui endine sõjaminister, härra Soots, siin ette tõi. Siin on ette nähtud, et wabastamise õigus antakse rahwawäe peakommissjonile, aga mitte kohalikkudele kommissjonidele ja wabastatakse ainult alalise komando hädatarwilikud tuletõrjajad, kes on alalised tööjõud kohalikkude tuletõrje komandode juures. Nende palgaliste tuletõrjajate hulk meie linnades ei ole kuigi suur. Ma ei tea kui suur ta Tallinnas on, kuid Tartus oli neid kõigest 16 inimest. Tuletõrje komandos hädatarwilikud inimesed on näituseks komando juhatajad, motoristid, üldse niisugused tehnilised jõud, ilma kellela tuletõrje komandol wäga raske läbi saada. Nende hulk üle terve Eestimaa ei ole kuigi suur, kuid nende inimeste ülesanne on wäga tõsine ja nad on kohapeal omast kohast ka sõjawäelased. (W a h e l h ü ü e p a r e m a l t p o o l t: E i o l e s õ j a w ä e l a s e d!) Kuigi nad ei ole sõjawäelased, on nad ikkagi wäga tähtsa ülesande juures ja nimelt waranduste päästmiseks tarwis. Ma tähendasin juba, et nende inimeste arw kuigi suur ei ole, üle Eesti wist 50—60 inimest, nii et see hädaoht igatahes nii suur ei ole kui härra Soots siin ette tõi. Seda asja wõib ju nii ehk teisiti otsustada, kuid minu arwates ei tooks tuletõrje komando liikmete wabastamine sõjawäest enesega kaasa mingit hädaohtu ja ei ole karta, et kohalikud omawalitsused, linna omawalitsused niwõrd patriotilised ei ole, et hakkaksid tuletõrje komandosse wõtmise läbi inimesi päästma tegelikust wäeteenistusest. Täheandan weel kord, et härra Soots'i ettepanek wastuwõetaw ei ole.

L. Johanson (sd.): Kui § 23 wastu wõetakse, siis antakse ühe teatud liigi inimestele eesõigus nii raskel ajal, nagu seda sõjaaeg on, end kõrwale hoida. Siin põhjendatakse seda paragrahwi sellega, et niisugused inimesed on hädatarwilikud jõud kohapeal. Kuid neid hädatarwilikka jõudusid on ka sõjawäes tarwis. Ka sõjas on tulekahjud. Ei lepita mitte ainult sellega, et wabastatakse hädatarwilised palgaliste komandode asjatundjad, waid ka

wabatahtlikkude tuletõrje komandode eriasjatundjad. Näituseks Tallinnas ja Tartus, kus on suured tuletõrje komandod, on igas komandos 4—5 asjatundjat, keda wabastada tuleks. Kui nüüd sõjaaeg on, siis on iga tuletõrje komando liikme esimene püüe katsuda selle paragrahwi taha pugeda ning hakatakse wastawale asutusele peale käima, et neid wabastataks. Ja ei ole ka alalised komando liikmed igakord mitte sarnased, et nemad selle kutse palgast elawad, waid nad teewad sealjuures ka kõrwalisi töid, on käsitöölised jne. Kui sõjaajal mingisugune suurem tulekahju juhtub olema, siis wõiwad kustutamise wäga hästi sõjawäelased osa wõtta. Minu arwates tuleks see paragrahw täiesti wälja jätta.

Juhataja **L. Raudkepp**: Lõp sõna on aruandjal.

Aruandja **M. Juhkam**: See küsimus oli kaalumisel nii üld- kui ka omawalitsuse komisjonis ning põhjendused poolt ja wastu olid ligikaudu samasugused kui praegu Riigikogus. Ühelt poolt näidati, et see tõesti asjata kergendus oleks ühe liigi inimestele, teiselt poolt rõhutati, et tulewane sõda wõib eriti hädaohtlik olla tulekahjude suhtes, kuna tulewiku sõjas lennuwägi oma pommide ning teiste süüteabinõudega etendama saab nähtawasti suurt osa. Eriti hädaohtlikuks wõib see saada suurtele linnadele, kui tuletõrje komando silmapilk tulekustutamisele ei saa asuda. Komisjoni enamus asus seisukohale, et paragrahw tuleb sisse jätta. Komisjoni nimel ei saa mina § 23. wäljajätmisega ühineda.

Juhataja **L. Raudkepp**: § 23. kohta on tehtud rkl. Soots'i poolt ettepanek teda wälja jätta. Et see iseseisew ettepanek ei ole, siis tuleb hääletamisele § 23 komisjoni poolt esitatud kujul, mille juures palun arwesse wõtta rkl. Soots'i ettepanekut. Asun hääletamisele. Kes on § 23. wastuwõtmise poolt? (Hääletatakse.) Wastu on nähtaw enamus, seega on § 23 tagasi lükatud.

(Aruandja **M. Juhkam** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 24—26):

§ 24. Tuletõrje komando päralt olewad autod, wankrid, hobused ja teised weoning tuletõrje abinõud on wabastatud sunniwõtmisest kaitsewäele, samuti ka kõi-

gist riigi ja omawalitsuse heaks wõetawatest maksudest.

§ 25. Tuletõrjesse puutuwais asjus on wabatahtlikkude tuletõrje ühingute kirjawahetus ametiasutustega kantselei- ja tempelmaksust waba.

Tuletõrje organisatsioonidele tarwitamiseks wäljamaalt tellitud autod ja teised tuletõrje abinõud on tollimaksust wabad.

§ 26. Tuletõrjujate wormiriide ja selle kandmise korra kinnitab siseminister.

Aruandja **M. Juhkam** (loeb): § 27. Tuletõrje organisatsiooni poolt wäljaantawate mälestus- ja teenistusmärkide, kui ka kiituskirjade kuju ja wäljaandmise korra kinnitab siseminister.

O. Köster (as.): Pean tähendama, et see paragrahw tähtsusetu on, kuid siiski loen oma kohuseks siia wäikese täienduse II lõikena ette panna. Selles paragrahwis ei ole midagi öeldud nende kiituskirjade ja mälestusmärkide kohta, mis on siia maani wälja antud, kõige wähemalt Eesti wabariigi kestwuse ajal. Et see kindlaks saaks, selleks teen järgmise ettepaneku: „Käesolewa seaduse jõusseastumiseni Eesti wabariigi kestwusel wäljaantud mälestus- ja teenistusmärgid jääwad makswaks.“ (K. Wirma, sd.: Kas Teie arwate, et weneaegne kiituskiri kustub ära?) Kui siseministrile on õigus antud mälestusmärkide wormide kinnitamine, siis on temal ka õigus neid endisi makswusetaks tunnistada.

Juhataja **L. Raudkepp**: Lõp sõna on aruandjal.

Aruandja **M. Juhkam**: Pean parandusele wastu waidlema, sest et selle wastuwõtmisega tehtud saaksid kitsendused. Parandus nõuab ainult Eesti riigi kestwusel wäljaantud mälestusmärkide ja kiituskirjade maksmajätmist. Aga wäga wõimalik, et suurem osa tuletõrjujatest tahawad, et ka endisest ajast wäljaantud mälestusmärgid ja kiituskirjad maksma jääksid. Komisjoni nimel ei saa ma ettepanekuga ühineda.

Juhataja **L. Raudkepp**: § 27. kohta on ettepanek tehtud wõtta teiseks lõikeks: „Käesolewa seaduse jõusseastumiseni Eesti wabariigi kestwusel wäljaantud mälestus- ja teenistusmärgid jääwad makswaks.“ Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen § 27 komisjoni poolt esitatud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 27 vastu wõetud.

(Aruandja **M. Juhkam** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse vastu nähtawa enamusega §§ 28—31):

§ 28. Riikliku ja omawalitsuse asutuste palgalises teenistuses seiswate tuletõrje komandode liigetel on pensioni ja toetusraha saamise õigus riigi- ja omawalitsuse teenijatega ühesugustel alustel.

§ 29. Eraasutuste ja ettevõtete palgalised tuletõrjujad peawad kinnitatud olema tööstusliku töö seaduse alustel (S. k. XI k. 2. jagu IV jaotus III ja IV peatükk).

§ 30. Tuletõrje kohuste täitmisel wastutawad tuletõrjujad riigiteenijatega ühesugustel alustel.

§ 31. Selle seaduse maksmahakkamisega kaotawad makswuse Wene seaduste kogu II köites kubermangu seaduse § 843, VIII köites metsaseaduse §§ 613—620, Eestimaa talurahwa-seaduse §§ 627—640, Liwimaa talurahwa-seaduse 1860 aastast § 546 ja Balti eraõiguse § 1060.

Juhataja **L. Raudkepp**: Sellega on seaduseelnõu II lugemisel vastu wõetud, kuid mitte lõpulikult, sest § 3. II lugemine on seeläbi edasi lükatud, et see paragrahw otsustati komisjoni tagasi anda.

Et koosolek 2 tundi on kestnud, kuulutan ¼-tunnilise waheaja.

Waheaeg algab kell 7 õhtul.

Peale waheaega jätkub koosolek kell 7.15 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **L. Raudkepp**.

Sekretäri kohal abisekretäär **J. Wain**.

Juhataja **L. Raudkepp**: Riigikogu koosolek kestab edasi.

10. Nuhtlusseaduse § 58² muutmisseadus — II lugemisel. (Üldkomisjoni aruandja **A. Reik** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega pealkirja tekst):

Nuhtlusseaduse § 58² muutmisseadus. Nuhtlusseaduse (Ul. o nakas.) § 58² redigeeritakse järgmiselt:

§ 58². Eelmises (58¹) paragrahwis nimetatud isikud, kes kohtuotsuste põhjal politsei walwe alla antud, ei wõi elada ega wiibida neis kohtades, kus nende elamine ja wiibimine keelatud on Wabariigi Walitsuse poolt wäljaantawate määruste järele.

11. Rahukogu kinnistusosakonna kantseleimaksu seadus — II lugemisel. (Üldkomisjoni aruandja **J. Jaakson** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega pealkiri, § 1 ja § 2):

Rahukogu kinnistusosakonna kantseleimaksu seadus.

§ 1. Notariaal-seaduse § 369 p. 2 lisas ettenähtud kinnistusosakondade kantseleimaksu wõetakse järgmiselt:

- 1) kinnistusregistri uue hüpooteegi numbri awamise eest 500 mrk.
- 2) kinnistusakti wäljaandmise eest 300 „
- 3) krediiditunnistuse wäljaandmise eest 300 „
- 4) kinnistuspealkirja tegemise eest 150 „
- 5) kinnistusakti ära kirja wäljaandmise eest 200 „
- 6) kinnistusosakonna ülema otsuse ära kirja wäljaandmise eest notariaal-seaduses § 363 ettenähtud juhtumistel 150 „
- 7) igasuguste ära kirjade ja teatiste wäljaandmise eest iga poogna pealt 100 „
- 8) iga kinnistusraamatu, iga kinnistustoimetuse ja kinnistusregistri iga kinnistwara osa waatamise eest 50 „

§ 2. Käesolewa seaduse maksmahakkamisega kaotab jõu seadus kantseleiposlini kohta kreposti-jaoskondades 12. aprillist 1920 („Riigi Teataja nr. 59/60 — 1920).

12. Wäljaspool linnu ja alewid asuwate kinniswarade hindamise seaduse täiendamise seadus — II lugemisel. (Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Birkenberg** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega pealkiri, sissejuhatus ühes § 17, § 18, § 32 ja II osa):

Wäljaspool linnu ja alewid asuwate kinniswarade hindamise seaduse täiendamise seadus.

Riigikogu poolt 8. weebruaril 1923 a. wastuwoetud wäljaspool linnu ja alewid asuwate kinniswarade hindamise seadus („Riigi Teataja“ nr. 27 — 1923 a.) täiendatakse ja muudetakse järgmiselt:

I.

§§ 17, 18 ja 32 pannakse maksma järgmisel kujul.

§ 17. Maakonna hindamise komitee moodustawad maakonnawalitsuse esimehe juhatusel maakonna maksuinspektoriid, kaks põllutöoministeriumi esitajat, wanem hindaja ja kolm kinniswara waldajat maakonnanõukogu walikul. Maakonnanõukogul on õigus oma poolt walitud esitajatele asemikka walida.

M ä r k u s. Maakonnawalitsuse esimehe äraolekul ehk kui tal wõimalik ei ole koosolekule ilmuda, täidab esimehe kohuseid üks maakonnawalitsuse liige esimehe korraldusel.

§ 18. Igas wallas asutatakse hindamiskomisjonid, mida moodustawad hindaja juhatusel wallawanem ja üks kinniswara waldaja ehk tema asemik, walla piirides asuwate kinniswarade waldajate üldkoosoleku walikul.

M ä r k u s 1. Hinnatawa kinniswara waldajal wõi tema esitajal on õigus sõnadõigusega komisjoni töödest osa wõtta.

M ä r k u s 2. Wallawanema aset walla hindamiskomisjonides täidawad tarbekorral tema abid, wallawanema korraldusel.

§ 32. Rahaministril on õigus kokkuleppel siseministriga ja põllutöoministriga käesolewa seaduse täidewiimiseks üldiseid juhtnõõre ja üksikuid määrusi wälja anda; juhtnõõrid ja määrused kuulutatakse „Riigi Teatajas“.

II.

§ 20 p. f juurde lisatakse järgmine märkus.

M ä r k u s. Walla hindamiskomisjoni hindamise toimetamise kohta wõiwad kinniswarade waldajad kaebtusi tõsta maakonna hindamise komitee ees kahe nädala jooksul peale kirjaliku teadaande kättesaamise hindamise tööde tagajärgede kohta.

Aruandja **E. Birkenberg** (loeb):

III.

Täiendawalt pannakse maksma § 21-a järgmisel kujul:

§ 21-a. Kinniswarade hindamise asutuste töödest osawõtmise eest maksetakse tasu, arwates nende tööde algamisest saadik:

a) maakonna hindamise komitee kinniswara waldajate seast walitud liikmetele ja

b) walla ja kinniswara waldajate esitajatele walla hindamiskomisjonides.

Punkt a all tähendatud isikutele tasutakse peale selle sõidukulud sõitude puhul komiteede töödest osawõtmisel.

Tasumaksmise kui ka sõidukulude tasumise aluseks on riigiteenijate ametisõitude tasuseadus, kusjuures kõik punkt a ja b all tähendatud isikud riigiametnikkude 8. astme alla arwatakse.

Kõik ülewahnimetatud kulud kaetakse kinniswarade hindamise ameti sellekohastest krediitidest.

A. Jõeäär (sd.): Wäga lugupeetud rahwasaadikud! § 21-a esitatud kujul on sisuliselt täiesti wastu wõtmata järgmistel põhjustel: 1) sellele seadusele antakse tagasiulataw mõju ja tema põhjal kawatsetakse tagantjärele möödaläinud aasta eest tasu maksta. Selleks nõutaw summa teeb wälja 518.062 marka, seega üle poolemiljoni, ja ei ole mingit wajadust sarnaseid mitmesaja-tuhandelisi summasid tagantjärele määrata, kui senniajani ilma selleta läbi on saadud. 2) Ei ole sennikaua, kunni meil üldiselt ei ole weel maksma pandud põhimõte, et igasugune töö omawalitsuste esituskogude poolt määratud ülesannete täitmisel tasutaw peab olema, põhjust erandid üksikute juhtumiste tarwis tegema hakata. Eriti puudub põhjus wallawanemale, kui walla esitajale, päewarahasid maksta komisjonide tööde eest sellepärast, et tema oma ametikohuste täitmise eest juba nii kui nii palka saab, kuna aga mitmed teised wallanõukogu poolt walitud esitajad komisjonides ei palka, ega päewarahasid ei saa. Lõpuks kawatsetakse selle seaduse järele päewarahasid ja tasu maksta ka kinniswarade waldajate esitajatele, keda on waldajate endi poolt nende üldkoosolekul walitud, ja selle põhjenduseks toodi rahasjanduse komisjonis ette seda, et wastasel korral need esitajad oma kohustetäitmisele ei asuks ja selle läbi saaks

kommisjoni töö takistatud. Ma arwan, et see põhjendus mitte õige ei ole, sest et kinniswarade omanikud on ise huwitatud sellest, et hindamine wõrdlemisi kiiresti lõpule saaks wiidud, ja loodetawasti walivad nemad oma esitajaks isikud, kes oma puudumisega komisjonide töid takistama ei saa. Ma arwan, et terve walla kohta leidub wast ehk siiski, kui mitte rohkem, siis üks, enam-wähem ideeliste kalduwustega isik, kes on nõus loobuma tasust selle eest, et tema nii suure usalduse wääriliseks on loetud, terve walla maaomanikude huwisid komisjonis kaitsma. Lõpuks ma juhin tähelpanu selle asjaolu peale, et kõnes olew seadus nõuab iga aasta kohta üle poolteise miljoni riigikassalt wäljaminekuid ja selle tõttu ei oleks asjata teha wäikest kokkuwõtet selle kohta, kuipalju meil maade hindamine üldse riigile maksuma läheb ja kui palju riik sellest tulu saab. Kinniswarade hindamise ameti ülewälpidamiseks nõutakse riigi eelarwes 39.729.600 marka.

Ja kui meie weel need 1½ miljonit juurde arwame, mida käesolew seadus nõuab, mis ka sellesama asutuse eelarwe järele katta tulewad, siis ulatab see summa üle 41½ miljoni. Maa- ja hoonetmaksud annawad maal ja linnas kokku riigi eelarwe järele 41.800.000 mk. Linnad annawad sellest umbes 1.800.000 mk., seega annawad maal asuwad kinniswarad riigile umbes 40.000.000 mk. aastas. Seega läheb riigil see maade hindamine aastas umbes 1½ miljonit rohkem maksuma, kui ta ise üldse terve maade pealt maksu saab. Praeguse kawa järele saab maade ümberhindamine kestma 5 aastat. Kuid kindel on, kui seda hindamist teostatakse sarnaste meetodide järele, nagu praegu on alustatud, siis matemaatiliste wäljarehkenduste järele kõigi hinnatawate talude piiride ümbermõõtmise praeguste koosseisude juures wõiks kesta umbes 50 aastat. Kuid ka siis, kui ütleme heal juhtumisel see ümberhindamine saaks 10 wõi 15 aasta jooksul lõpule wiidud, usun kindlasti, et selle aja jooksul selgub wäädus jällegi uut hindamist uuesti ette wõtta. Missuguse loogilise järelduse wõiksime sellest teha. Kui oletame seda, et maad on maksudega juba küllalt koormatud ja et neid maksusid suurendades põllumajanduse edu takistatud ja põllumeeste majandus häwitatud saaks, siis wõiksime ainult ühte järeldada, et kui maade hindamine läheb kallimaks, kui maamaks annab, siis oleks kõige otstarbekohasem see maks täiesti

maha kustutada, sest siis ei oleks mingisugust hindamist üldse tarwis ette wõtta ja keegi taluomanik ei wõiks kaebada, et ta liiga kallist maksu maade pealt maksab. Siis kuuluks Eesti Euroopas ainukeseks sarnaseks riigiks, kus maad oleks maksumust täiesti wabastatud. Nii, et meie peame tulema mingisugusele paradoksaalsele järeldusele, mis aga siiski iseenesest täitsa loogiline, täitsa õige on. See asjaolu tõendab, et siin on midagi korrast ära selle maade hindamise juures. Milles see wiga seisab, sellest oli jutt, kui riigi eelarwes eriti hindamisameti koosseis arutusel oli. Pikalt ja laialt peatati selle juures, et hindamisameti koosseisus on ülearused ametnikud olemas. Rääkimata sellest, et keskasutuse juures, kus arhiwi üldse weel olemas ei ole, juba 2 arhiwariust ametis jne., on seal peale 30 maamõõtja, keda hindamise juures üldse tarwis ei ole; selle jaoks on hindajad olemas, aga maamõõtjaid selleks waja ei ole, sest hindajad ise täiendawad situatsiooni, kui selgub, et mõni maa-ala näituseks karjamaast põlluks on muudetud. Mida teewad meil siis praegu 30 maamõõtjat, kelle ülewälpidamine aastas mitu head miljonit maksuma läheb. Need täidawad ülesandeid, mida maahindamisel sugugi waja ei oleks, nimelt mõõdawad talude ringpiirid uuesti ümber, see tähendab niisuguseid ülesandeid, mida endistel hindamistel Lõuna-Eestis Wene walitsuse ajal, ega ka wäljamaal kunagi mitte tarwilikuks ei leitud. Selle hindamisega, kuigi teda sel wiisil edasi jätkatakse, absoluutset õiglust siiski kätte ei saa. Hindamise otstarb on kindlaks määrata wõrdlemisi ühetalulist wõrrendlikku wahekorda. Kuigi ühel talul pool- wõi ka terve wakamaa maad vähem on, kui kaardil märgitud, mis piiride ümbermõõtmisel wälja tuleb, siis on teisel see jagu maad rohkem ja seega oleks ainult üksikute maaomanikkude huwides oma piirid õiendada. Selleks ei oleks aga waja pidada ülewal riigi kulul hindamisameti juures seda suurt maamõõtjate aparati. Kui maade maksudemaksjad teaksid seda, kui kulukas see hindamislõbu on, siis mina arwan, saaksid nad kindlasti nõudma, et sarnast kulukat aparati mitte ülewal ei peetaks ja et see ümber konstrueeritaks, nii et maademaks ka riigile mingisugust kasu tooks. Et aga praegu maksumaksjatel nähtawasti igasugune ülewaade ja lähem selgitus riigi eelarwest puudub, siis ei tea nemad kahjuks mitte, kui palju neilt sissenõutawa-

test maksudest eriti läheb selle asutuse ülewalpidamiseks ja mina arwan, et kui nemad seda teaksid, siis nemad ka oma esitajatele Riigikogus wastawad juhtnöörid annaksid; praegu nad seda aga nähtawasti teinud ei ole. Oleks wast kõige õiglasem, kui meie need kulud, mida kinniswarade hindamine tekitab, proowiks kord üheks aastaks paneks kinniswara omanikkude peale, sest lõppude lõpuks maksawad ju peaasjalikud ikkagi maade omanikud need maksud kas otsekoheste wõi kaudsete maksude näol täielikult wälja. Wähemalt teeb maalelawate kodanikkude poolt maksetaw summa $\frac{3}{4}$ kõigist riigi eelarwes ettenähtud maksudest wälja. Meil on praegu sarnane süsteem maksustamises läbi wiidud, et riigi wäljaminekuid peaaegu kodanikkude peade peale ära jaotada wõib ja selle järele otustades, ning kuna meil maal elab umbes $\frac{3}{4}$ rahwast, wõib tõendada, et nemad ka wastawa osa riigi wäljaminekutest kannawad. Kui nüüd need maksuaktsjad oma naha peal selle üle selgusele jõuaks, mis nende ülearuste ametnikkude ülewalpidamine maksma läheb ja kui palju ebatarwilikka kulusid praegune maadehindamise wiis nõuab, siis usun mina, et nemad sellega mitte ei lepiks ja tarwilikud järeldused teeksid.

Minu parandus-ettepanek § 21-a juurde oleks sihitud selleks, et esiteks mitte tagant järele ei saaks komisjoni liigetele tasu makstud, ja teiseks, et päewarahad ära jääks, kuna aga sõidukulud ka minu arwamise järele siiski tasutud peaksid saama, sest sellega on eriline wäljaminek, ühenduses, kui keegi wälja peab sõitma komisjonide koosolekutele ja sarnast kulu temalt nõuda ei oleks mingisugust põhjust. Neil motiividel panen mina ette § 21-a wastu wõtta järgmiselt: „Kinniswara waldajate seast walitud maakonna hindamise komitee liikmetele tasutakse sõidukulud riigiametnikkudega ühesugustel alustel.“ Ka praeguses redaktsioonis on sõiduraha maksmine ette nähtud ainult punkt a all tähendatud isikutele, see tähendab, maakonna hindamise komitee liigetele, kuna arwatawasti wallad nii wäikesed on, et seal sõidurahadeks summaksid ei ole nõutud. Kui aga see ettepanek wastuwõtmist mitte ei peaks leidma, siis sarnasel korral teen ettepaneku, et kui minu esimene ettepanek tagasi lükatakse, siis wälja jätta § 21-a esimese lõike lõpust sõnad: „arwates nende tööde algamisest saadik“. Seega siis algaks tasu-

maksmine peale käesolewa seaduse jõusseastumist, aga mitte tagantjärele.

Juhataja L. Raudkepp: Lõp sõna on aruandjal.

Aruandja E. Birkenberg: Riigikogu liige härra Jõeäär oletab, et siin läinud aasta tööde eest oleks järeelmaksuga tegemist, kuid seda siin tegelikult ei ole. See maks on juba lubatud rahaministri määrusega läinud aastal, nii et siin tegemist on maksmatajäänud tasuga ja riigikontrolli soowil on see määrus seadusena esitatud Riigikogule. Nii näeme, et komisjoni liigetel oli see rahaministri määrus teada ja oli ka teada, et rahaministri määruse järele on õigustatud tasu saama hindamise komisjoni liikmed. Kui härra Jõeäär arwab, et töö, mis hindamisel tehakse, oleks otsekohe maa waldajate huwides, ja et nemad sel puhul komitee liikmetena peaks seda tööd ilma tasuta wõima teha, siis ei käi see mitte tõeludega kokku; see komisjon on Riigikogu poolt wastawa seadusega 8. webruarist 1923 aastal maawaldajatele sunduslikuks saanud, kuna komisjoni liikmel tuleb teatud hulk päewi oma tööajast ära wiita selle töö peale, siis ei saa teda mitte sundida, et ta seda tasuta teeks. Edasi tõi härra Jõeäär ette, et maade hindamine läheb kallimaks, kui maamaksust sisse tuleb. Siinjuures pean ma tähendama, et maademaksudest ei saa mitte üksi riik, waid saawad ka omawalitsused. See summa, mis maade pealt sisse tuleb, on palju suurem, kui see summa, mis hindamistöde kuludeks läheb. Küsimus seisab selles, kas ei tuleks hindamise tööd tegemata jätta, kartes, et kulud suuremaks lähewad, kuid on palju nurinat selle üle, et maad ei ole mitte õiglaselt hinnatud, mille tõttu ka maksud wildakud on. Siin peab parandusi ette wõtma, kuna wastasel korral tõuseb nurin mitteõiglase maksustamise wastu. Rahaasjanduse komisjoni nimel ei saa ma mitte Riigikogu liikme Jõeäär'i poolt tehtud ettepanekuga ühineda.

Juhataja L. Raudkepp: Riigikogu liikme Jõeäär'i poolt on ettepanek tehtud § 21-a muuta järgmiselt: „Kinniswara waldajate seast walitud maakonna hindamise komitee liikmetele tasutakse sõidukulud riigiametnikkudega ühesugustel alustel.“

Juhtumisel, kui ei peaks see ettepanek wastu wõetama, esitab Riigikogu liige

Jõeäär teise ettepaneku: „välja jätta § 21-a I lõike lõpust: „arwates nende tööde algamisest saadik“.

Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on esimene ettepanek tagasi lükatud. (A. Jõeäär, sd.: Palun ära lugeda!)

Panen ettepaneku weel kord hääletamisele. (Hääletatakse.) Poolt on antud 12 häält, vastu 15, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen Riigikogu liikme Jõeäär'i teise ettepaneku hääletamisele — välja jätta § 21-a I lõike lõpust: „arwates nende

tööde algamisest saadik“. (Hääletatakse.) Mul on raske otsustada, hääletan weel kord. (Hääletatakse.) Poolt on antud 20 häält, vastu — 13 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

Panen III osa ühes wastuwõetud parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on III osa vastu võetud.

Seega on käesolew seaduseelnõu II lugemisel vastu võetud.

Päewakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 7.45 min. õhtul.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **L. Raudkepp.**

Abisekretäär **J. Wain.**

